

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Lapin yliopiston tutkijakoulun toimintamallin
kehittäminen 2019–2022

Väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelu ja yhteydet työelämään yliopiston ulkopuolella

Paula Tulppo, Annukka Jakkula, Petra Falin,
Krista Kohtakangas, Kai Kotiranta, Satu Peteri & Osmo Rätti

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Lapin yliopiston tutkijakoulun toimintamallin
kehittäminen 2019–2022

Väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelu ja yhteydet työelämään yliopiston ulkopuolella

Paula Tulppo, Annukka Jakkula, Petra Falin,
Krista Kohtakangas, Kai Kotiranta, Satu Peteri & Osmo Rätti

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Paula Tulppo
Annukka Jakkula
Petra Falin
Krista Kohtakangas
Kai Kotiranta
Satu Peteri
Osmo Rätti

Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen (PhD work) -hanke (ESR)

Tutkijakoulu, Lapin yliopisto 2022

Sisällysluettelo

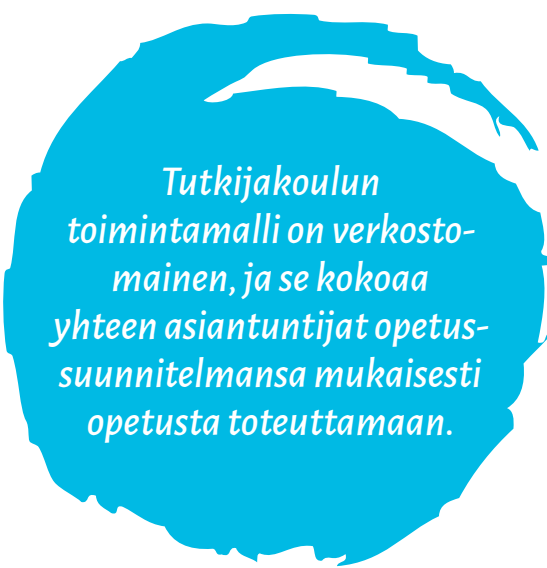
Johdanto – tutkijakoulun tehtäväkenttä ja kehittämistoimien asemoituminen sen osaksi	4
1 Vakiintunut taso:	
tutkijakoulun pitkäjänteiseen toimintaan integroidut toimet	6
1.1 Career planning for doctoral candidates -verkko-opintojakso.....	6
1.2 Tutkimuksen ja työelämän rajapintoja -verkko-opintojakso.....	7
1.3 Orientaatiopäivä.....	7
1.4 Väitöskirjatutkijoiden työ- ja asiantuntijaharjoittelu (pääosin itsenäisesti suoritettava opintosuoritus).....	8
1.5 Aarresaari-verkoston valtakunnallisen uraseurantakyselyn tulosten hyödyntäminen (myös arviointityökaluna)	10
2 Kehittyvä taso:	
pilotoitua ja käynnistettyä toimintaa, jonka jatkuvuudessa on epävarmuutta.....	11
2.1 PhD Career Café	11
2.2 TOHTOS-hankkeen tuotokset opetustarjonnassa.....	12
2.3 Viestintää muiden organisaatioiden järjestämisestä, tohtoreiden työelämää tukevista toimista	14
3 Kokeilutaso:	
toimintaa on kokeiltu pilottina, jossa on potentiaalia jatkuvuuteen.....	15
3.1 Tohtoritarinat.....	15
3.2 Väitöskirjatutkijoiden työelämäpäivä	16
3.3 Mätsis-rekrytointimessut	17
3.4 Yrityskahvit	19
4 Toimintamalli väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelun ja yliopiston ulkopuolisten työelämäyhteyksien kehittämiseen.....	22
Lopuksi	25

Johdanto – tutkijakoulun tehtäväkenttä ja kehittämistoimien asemoituminen sen osaksi

Lapin yliopiston tutkijakoulun tehtävänä on tukea yliopiston tiedekuntien tohtorikoulutusta. Esimerkkinä tästä ovat väitöskirjatutkijoille suunnatut opintojaksot, kuten *Tutkimuksen filosofia ja tutkijan taidot* -opinnot (20 op, www.ulapland.fi/tutkijakoulutus/yhteiset), jotka voidaan sisällyttää tohtorintutkintoon. Lisäksi tutkijakoulu tekee yhteistyötä *Arktisuus muuttuvassa maailmassa* -tohtoriohjelman temaattisten opintojaksojen koordinoimisessa (www.ulapland.fi/arcticDP). Tutkijakoulun toimintamalli on verkostomainen, ja se kokoaa yhteen asiantuntijat opetussuunnitelmansa mukaisesti opetusta toteuttamaan.

Tutkijakoulu on toteuttanut ESR-rahoitteisia kehittämishankkeita, joista *Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen (PhD work)* -hankkeessa vuosina 2019–2022 keskityttiin väitöskirjatutkijoiden urasuunnittelun ja työelämäyhteyksien vahvistamiseen. Hankkeen lähtökohtana oli kansallisellakin tasolla tunnistettu tarve yliopiston tohtorikoulutuksen kehittämiseen työelämäyhteistyötä vahvistavaan suuntaan. Hankkeen tuella tunnistettiin ura-ajattelun mahdollisuuksia väitöskirjatutkijoille ja juurrutettiin konkreettisia toimia – esimerkiksi kehitettiin tutkijakoulun opintojaksojen tarjontaa. Lisäksi toinen merkittävä avaus oli työelämäprofessoreiden ryhmän koaminen ja heidän potentiaalinsa tuominen väitöskirjatutkijoiden ulottuville.

Lapin yliopiston tiedekunnat myöntävät jatko-opiskeluoikeudet sekä tutkinnot, ja tutkijakoulu tukee tiedekuntia tohtorikoulutuksen järjestämisessä. Lapin yliopiston tutkijakoulu on osa kansallista tohtorikoulutusverkostoa. Tohtorikoulutusverkosto toimii osana Finn-ARMA-verkostoa, joka on korkeakoulujen perustama laaja-alainen yhteistyöverkosto tutkimushallinnon, tutkimuksen tuen ja tutkimuspalveluiden alueella. Lapin yliopisto kuuluu myös eurooppalaiseen EUA-CDE-verkostoon.

*Tutkijakoulun
toimintamalli on verkosto-
mainen, ja se kokoaa
yhteen asiantuntijat opetus-
suunnitelmansa mukaisesti
opetusta toteuttamaan.*

Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen (PhD work) -hanke kehittämisen työkaluna vuosina 2019–2022

PhD work -hankkeessa rakennettiin vahvempaa vuorovaikutusta tulevien tohtoreiden ja yliopiston ulkopuolisen työelämän välille. Hankkeen tavoitteena oli luoda ja juurruttaa yliopiston toimintaan sellaisia tutkijakoulutuksen muotoja, toimintamalleja, käytänteitä ja palveluita, jotka

- edesauttavat tohtoreiden työllistymistä yliopiston ulkopuolelle
- kehittävät tiiviimpää verkostoitumista akateemisen sektorin ja yliopiston ulkopuolisten työelämän tahojen kesken
- parantavat väitöskirjatutkijoiden työelämäyhteyksiä ja koulutuksen tarjoamia työelämävalmiuksia.

Hankkeen toiminta-aika oli 1.9.2019–31.7.2022 ja sitä rahoittivat Euroopan sosiaalirahasto ja Lapin yliopisto.

Tutkijakoulussa toimineessa PhD work -hankkeessa toteutettiin tavoitteisiin kiinnittyviä pilottitoimia kahdessa toimenpidekokonaisuudessa. Kokonaisuuksista ensimmäinen on *väitöskirjatutkijoiden työelämävalmiuksien parantaminen osana strategisen tohtoriohjelman päivitystä* ja toinen on *työelämäyhteistyön vahvistaminen*. Tässä toimintamallia esittelevässä koosteessa analysoidaan toimenpiteitä, joita hankkeessa pilotoitiin.

Seuraavaksi arvioidaan kokonaisuuksissa toteutettuja toimenpiteitä kolmiportaisella asteikolla ja laaditaan siihen pohjautuvan toimintamallin työelämälähtöisten käytänteiden jatkumisesta Lapin yliopiston tutkijakoulun toiminnassa myös hankkeen jälkeen.

PhD work -hankkeessa pilotoitujen toimenpiteiden arviointitasot

1

VAKIINTUNUT TASO

Toiminta on integroitu tutkijakoulun pitkäjänteiseen toimintaan, ja sitä on kokeiltu tai olemassa olevaa toimintaa kehitetty edelleen osana hankkeen pilottitoimia.

2

KEHITTYVÄ TASO

Toimintaa on pilotoitu ja saatu käyntiin, mutta jatkuvuudessa on epävarmuutta, eikä sitä ole integroitu tutkijakoulun toimintaan.

3

KOKEILUTASO

Toimintaa on kokeiltu pilottina, jossa on potentiaalia jatkuvuuteen, mutta jatkuvuutta ei ole näköpiirissä.

1 Vakiintunut taso: tutkijakoulun pitkäjänteiseen toimintaan integroidut toimet

Ensimmäiseksi käsittelemme toimet, jotka ovat tutkijakoulun toimintaan vakiinnutettuja, *PhD work* -hankkeen aikana kehitettyjä toimia tai jo entuudestaan toimintaan kuuluvia, mutta hankkeen tuella päivitettyjä toimia. Tällaisia ovat pääasiassa opetussuunnitelmaan kuuluvat opintojaksot. Kaikkia tutkijakoulun opintojaksoja kehitetään dynaamisesti edelleen palautteeseen perustuen. Pääsääntöisesti opintojaksoista on opettajien kanssa viisivuotinen yhteistyöaie, jolloin opintojaksojen tilannetta tarkastellaan uudestaan vuonna 2024.

Tutkijakoulun opintojaksoissa on pääsääntöisesti valinnanvaraa, eli mikään seuraavaksi mainituista opintojaksoista ei ole pakollinen vaan valinnainen mahdollisuus, jonka voi sisällyttää tohtorintutkintoon.

1.1 Career planning for doctoral candidates-verkko-opintojakso

Väitöskirjatutkijoiden urasuunnittelu- ja työllistymisvalmiuksia tukemaan suunniteltiin *Career planning for doctoral candidates* -opintojakso, jonka tavoitteena on tukea väitöskirjatutkijoiden kykyä huomioida sekä sanoittaa omia vahvuuksiaan ja osaamistaan, tukea väitöskirjatutkijoiden heidän urasuunnittelussaan sekä lisätä väitöskirjatutkijoiden tietoisuutta työmarkkinoista, työhakemuksista ja työnhakustrategioista. Toteutuksen suunnittelussa hyödynnettiin TOHTOS-hankkeen materiaaleja (ks. luku 2.2 TOHTOS-hankkeen tuotokset opetustarjonnassa) ja toteutusmalleja sekä Lapin yliopiston aiempia vastaavia verkko-opintojaksoja. Materiaalina Moodlessa opintojaksolla oli suunnittelijan tuottamaa videomateriaalia, tohtoreiden urasuunnittelua tukevaa tutkimusta ja työskentelymateriaalia.

Palautteen perusteella opintojakso kehitti osallistujien itsetuntemusta ja osaamisen tunnistamista, antoi tietoa ja työkaluja urasuunnitteluun, valotti ymmärrystä tohtorina toimimisesta työelämässä sekä tuki tohtoriopintojen suunnittelussa ja aikatauluttamisessa. Vastaajat ovat olleet tyytyväisiä myös opettajan antamaan palautteeseen: se koettiin kannustavana, uusia näkökulmia antavana, empaattisesti rohkaisevana ja ammattimaisena.

Opintojakso on herättänyt väitöskirjatutkijoiden keskuudessa runsaasti kiinnostusta, joten opintojaksolle ennakoidut osallistujamäärät ovat täyttyneet ja jopa ylittyneet nopeasti. Verkossa toteutettavana ja englanninkielisenä opintojakso on saavutettavissa väitöskirjatutkijoillemme ympäri maailman. Itsenäisesti suoritettavat tehtävät ja joustava aikataulu mahdollistavat osallistumisen erilaisissa elämäntilanteissa oleville väitöskirjatutkijoille.

Opintojaksoa on toteutettu vuodesta 2020 alkaen, ja opettajan kanssa on viisivuotinen yhteistyöaie. Tilannetta siis tarkastellaan uudestaan vuonna 2024. Opintojaksolta saatua palautetta hyödynnetään väitöskirjatutkijoiden työelämävalmiuksien tukena myös *PhD Career Café* -toiminnaissa (ks. luku 2.1 PhD Career Café).

*Moni vastaajista koki
oppineensa pohtimaan omaa
asemaansa tutkijana suhteessa
muuhun yhteiskuntaan.*

1.2 Tutkimuksen ja työelämän rajapintoja -verkko-opintojakso

Tutkimuksen ja työelämän rajapintoja -verkko-opintojakso suunniteltiin nimenomaan suomeksi urasuunnittelutukea toivoville väitöskirjatutkijoille. Jakson suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi työelämäprofessori. Opintojaksolla käsitellään tutkimuksen ja työelämän rajapintojen tunnistamista, ja käydään läpi rajapinnoilla tarvittavia asiantuntijan työskentely- ja viestintätapoja sekä tilannetajua erityisesti sidosryhmätyöskentelyssä. Jokaiseen teemaan liittyi verkkoluento, verkkokeskustelutehtävä sekä luennoitsijalle palautettava lyhyt kirjoitustehtävä. Opintojakson lopuksi palautetaan koko opintojakson kattava oppimispäiväkirja.

Opintojakson arviointi toteutettiin palautekyselyinä, johon vastasi puolet jakson suorittaneista väitöskirjatutkijoista. Lisäksi osallistujat kommentoivat opintojakson sisältöä sekä toteutusta palauttamissaan oppimispäiväkirjoissa. Palauteessaan moni vastaajista koki oppineensa pohtimaan omaa asemaansa tutkijana suhteessa muuhun yhteiskuntaan. Opettajan palaute-reflektiossa todettiin, että opintojakso tarjosi kanavan käydä keskusteluja ja tarjota vertaistukea väitöskirjatutkijoille itsestään tutkijana ja aiheestaan uskottavana tutkimusaiheena.

Opettajana toimineen työelämäprofessorin kanssa on yhteistyöaie niin kauan kuin työelämäprofessori kestää. Tilannetta tarkastellaan kuitenkin uudestaan viimeistään vuonna 2024 kuten muitakin urasuunnittelun opintojaksoja.

1.3 Orientaatiopäivä

Tutkijakoulun vuosittaista orientaatiopäivää, *Orientation day for doctoral candidates*, kehitettiin edelleen hankkeen aikana. Orientaatiopäivässä eri tieteenaloilta tohtoriksi valmistuneet kertovat väitöskirjatyötään aloittaville omasta tiestään tohtoriksi sekä siitä, mitä merkitystä tohtorintutkinnolla on

heille ollut. Erityisenä painotuksena hankkeen myötä puheenvuoroihin on integroitu urakehityksen näkökulma. Vuodesta 2020 orientaatiopäivässä on yhtenä tohtorialumnina mukana ollut työelämäprofessori. Tohtorialumnien sekä muiden yksittäisten puhujien sisällöissä on eri tavoin näkynyt ura-ajattelu. Urasuunnittelun tukeminen heti jatko-opintojen alkuvaiheessa voi vaikuttaa aikaiselta, mutta toisaalta on havaittu, että tohtoroituminen ja urakehitys kulkevat rinnakkain.

Aiempaan tapaan orientaatiomateriaali ja puheenvuorot tallennetaan Moodleen, jossa väitöskirjatutkijat voivat niihin palata myös omaan tahtiin. Mahdollisuus on olemassa, jotta orientaatiossa olisi joustavuutta suoritusmuodoissa. Orientaatiopäivä on englanninkielinen, jotta taustoiltaan kansainvälisetkin voivat osallistua. Toisaalta tutkijakoululla ei ole mahdollisuutta järjestää orientaatiota kahteen kertaan eli toisen kerran suomeksi, sillä nyt jo noin kymmenen hengen joukko toteuttaa orientaation kerran vuodessa. Verkostomaisesti toimivalle tutkijakoululle tämä toimintamalli on mahdollinen ja tilanteessa optimaalinen.

Vastuuhenkilö orientaation toteuttamisessa on tutkijakoulun koordinaattori. Orientaatioita on toteutettu vuodesta 2015, ja siinä olennaisena piirteenä on mahdollistaa aloittavien väitöskirjatutkijoiden osallistuminen sijainnista ja taustasta riippumatta. Palautteessa joustavia suoritusmuotoja on kiitetty, ja viime vuosina lisättyä osallistavaa harjoitusta on pidetty hyvänä. Tarvetta orientaation päivittämiselle tarkastellaan vuosittain, mutta yleistarkastelun ohessa vuonna 2024 pohditaan myös orientaation uudistamista. Tällä hetkellä voidaan todeta, että se on linjassa kansallisen toiminnan tason kanssa.

1.4 Väitöskirjatutkijoiden työ- ja asiantuntijaharjoittelu (pääosin itsenäisesti suoritettava opintosuoritus)

Väitöskirjatutkijoiden monimuotoisia työelämäyhteyksiä mahdollistetaan myös tukemalla väitöskirjatutkijoiden oma-aloitteista ja itseohjautuvaa, työelämään suuntautuvaa liikkuvuutta. Tähän tarkoitukseen suunniteltiin ja toteutettiin itsenäisesti suoritettava opintojakso *Väitöskirjatutkijan*

*Harjoittelujakso
on näköalapaikka
käytäntöön.*

työ- ja asiantuntijaharjoittelu. Siinä väitöskirjatutkija suorittaa 1–2 kuukauden mittaisen harjoittelujakson jossakin yliopiston ulkopuolisessa organisaatiossa kuten yrityksessä, yhdistyksessä tai julkisessa organisaatiossa siten, että jakso tukee myös väitöskirjan työstämistä. Osana opintojaksoa väitöskirjatutkijalla on mahdollisuus suorittaa myös osaamisen sanoittamisharjoitus puheviestinnän opettajan ohjauksessa. Väitöskirjatutkijat voivat tarvittaessa hakea Lapin yliopistolta pienimuotoista taloudellista tukea jakson ajaksi (ns. voucher-rahoitus).

Kesään 2022 mennessä seitsemän väitöskirjatutkijaa suoritti opintojakson. Opintojakson suorittaneilta pyydettiin palautetta ja sitä antoi viisi väitöskirjatutkijaa. Heistä kaksi suoritti jakson ammattikorkeakoulussa, yksi yrityksessä, yksi yhdistyksessä ja yksi valtion organisaatiossa.

Palautteen mukaan työtehtäviin työ- ja asiantuntijaharjoittelujakson aikana kuului tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotehtäviä, seuranta- ja selvitystehtäviä, graafista suunnittelua, hankehakemuksen tuottamista, opetusmateriaalin suunnittelua ja tieteellistä perustelua sekä artikkelin kirjoittamista. Jakso nähtiin erittäin myönteisenä kokemuksena, ja sen katsottiin tarjonneen väitöskirjatutkijoille tilaisuuden soveltaa osaamistaan käytännössä sekä oppia uusia, käytännön työskentelyn kannalta oleellisia asioita. Kaikki palautteen antaneet väitöskirjatutkijat kokivat harjoittelun hyödyllisenä ja palautteissa mainittiin, että harjoittelujakso on näköalapaikka käytäntöön, ja että osaamisen hyödyntäminen käytännössä tuo varmuutta. Koronapandemian vuoksi osa väitöskirjatutkijoista joutui suorittamaan harjoitteluaan myös etänä, mitä ei koettu optimaalisena.

Kaikki viisi vastaajaa näkivät, että työelämäjakso vahvisti myös omaa väitöskirjatutkimusta sekä paransi tulevaisuuden työllisyysnäkymiä joko välillisesti tai suoraan. Eräs väitöskirjatutkijoista työllistyi harjoittelujakson päätteeksi organisaatioon, jossa hän suoritti harjoittelujakson ja toinen henkilö vaihtoi työpaikkaa organisaation sisällä harjoittelujakson seurauksena. Palautteissa toivottiin väitöskirjatutkijoiden työ- ja asiantuntijaharjoittelumahdollisuuden jatkuvan tulevaisuudessakin ja lisäksi mainittiin, että jakso voisi olla pidempikin, jotta harjoittelijalla olisi mahdollista päästä syvällisemmin sisälle tehtäviinsä ja harjoitteluorganisaatioonsa.

Eräs vastaajista kertoi suosittelevansa opintojaksoa lämpimästi kaikille ja piti sitä ehdottomasti hyvänä kokemuksena. Yleisinä toimintamuotoina yhteistyötä väitöskirjatutkijoiden, väitöskirjaohjaajien ja erilaisten organisaatioiden välillä toivottiin lisää, samoin kuin työelämään ja työllistymiseen suuntautuvia projekteja joihin väitöskirjatutkijat voivat osallistua.

Palautetta pyydettiin myös harjoittelijoita vastaanottaneilta tahoilta ja sitä antoi kaksi organisaatiota. Organisaatiopalautteissa katsottiin asiantuntijaharjoittelun olevan erinomainen toimintamalli ja hyödyttävän sekä väitöskirjatutkijaa että organisaatiota. Lisäksi mainittiin, että organisaation näkökulmasta hyödyllistä oli mahdollisuus jaksottaa tunteja tarpeen mukaan. Tärkeänä mainittiin myös se, että harjoittelujakson tulee tukea väitöskirjan edistymistä. Jatkossa työelämäyhteistyöhön liittyvänä toimintana toivottiin myös erilaisia tilaisuuksia keskusteluun väitöskirjatutkijoiden, heidän ohjaajiensa sekä organisaatioiden välillä esimerkiksi seminaarien ja konferenssien muodossa.

Väitöskirjatutkijoiden työ- ja asiantuntijaharjoittelu on koettu sekä väitöskirjatutkijoiden että organisaatioiden taholta toimivaksi tavaksi edistää väitöskirjatutkijoiden tulevaan työelämään liittyvää verkostoitumista erilaisten organisaatioiden kanssa ja tukea tohtoreiden työ-

listymistä käytännössä. Lisäksi jakson toteuttaminen ei vaadi yliopistolta merkittäviä henkilöstöä. Tutkijakoulussa on päätetty toteuttaa *Väitöskirjatutkijoiden työ- ja asiantuntijaharjoittelu* -opintojakso vastaavanlaisena itsenäisenä suorituksena myös jatkossa. Tilannetta tarkastellaan uudelleen vuonna 2024.

1.5 Aarresaari-verkoston valtakunnallisen uraseurantakyselyn tulosten hyödyntäminen (myös arviointityökaluna)

Tutkijakoulun opetustarjonnan kehittämistä varten perehdyttiin Aarresaari-verkoston (eli akateemisten rekryointipalvelujen verkoston) valtakunnallisen uraseurantakyselyn vuosittain julkaistaviin tuloksiin ja niistä tehtiin koosteet Lapin yliopistosta valmistuneiden tohtoreiden osalta. Kooste ”Kolme vuotta tohtoroitumisesta. Yhteenveto vuosina 2016–2017 Lapin yliopistosta valmistuneiden tohtoreiden uraseurannasta” löytyy verkkosivulta www.ulapland.fi/urasuunnittelu.

Uraseurantatuloksia raportoidaan Lapin yliopistossa jatkossakin säännöllisesti, ja raportoinnilla on kaksi tavoitetta: Yhtäältä seurataan sisällöllisesti paljastuvaa tietoa mahdollisista osaamiskuiluista, joihin tohtorikoulutuksen aikana voidaan tarjota parempia koulutusmahdollisuuksia. Toisaalta raporttia käytetään arviointivälineenä seuraamalla konkreettisesti kahta raportissa tulevaisuudessakin pysyvää indikaattoria: työllistymisprosentti ja tyytyväisyys tutkintoon. Indikaattorien on hyvä pysyä vähintäänkin nykyisellä tasolla, ja onnistumisesta kertoisi tietysti nousseet arvot indikaattoreissa. Työmme on pitkäjänteistä, ja sen vaikutukset eivät ala näkyä välittömästi, joten indikaattoreita seurataan pieniä heilahteluita ennakkoiden. Uraseurantatulosten tietoja hyödynnetään tutkijakoulun opintotarjonnan kehittämisessä, esimerkiksi *PhD Career Café* -urakahvilan sisältöjen suunnittelussa sekä yliopiston laatutyössä.

Uraseurannan kokoaminen ja yliopistokohtainen yhteenveto toteutetaan tutkijakoulun sekä työelämä- ja rekryointipalveluiden yhteistyönä, osana perustyötä. Yhteistyötä jatketaan säännöllisen raportoinnin muodossa ja raportointia kehitetään dynaamisesti palvelemaan tutkijakoulutuksen kehittämistavoitteita kansallisen ja eurooppalaisen linjan kanssa.

2 Kehittyvä taso: pilotoitua ja käynnistettyä toimintaa, jonka jatkuvuudessa on epävarmuutta

Seuraavaksi käsittelemme toimet, jotka ovat tutkijakoulun hankkeessa käynnistettyä toimintaa, jonka jatkuvuudessa on kuitenkin epävarmuutta. Tutkijakoulun toiminta perustuu verkostomaiseen työskentelytapaan, jossa asiantuntijoita osallistetaan toimintaan kulloisenkin tilanteen mukaan. Monen asiantuntijan kanssa on sovittu noin viiden vuoden yhteistyöaikaista, jonka aikana kehittämistyötä opintojakson toteutuksessa on hyvä ylläpitää. Verkostomainen toimintamalli tuo kuitenkin mukanaan myös haasteita tilanteissa, joissa henkilöt esimerkiksi siirtyvät muihin tehtäviin tai toiselle paikkakunnalle. Osaamisen henkilöityminen aiheuttaa toiminnan jatkuvuudelle epävarmuutta, mikä näkyy erityisesti kehittyvälle tasolle asemoituvis- sa kehittämistoimissa.

2.1 PhD Career Café

Osana työelämäyhteistyön vahvistamista suunniteltiin väitöskirjatutkijoiden ja tohtorialumnien urakahvilakonsepti (*PhD Career Café*, kuva 1), jossa väitöskirjatutkijat ja työelämäasiantuntijat, kuten tohtorialumnit voivat tavata toisiaan ennalta sovitun, tohtoreiden työuraan liittyvän teeman puitteissa. Urakahvilatapaamisten tavoitteena nähtiin väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelun herättäminen sekä näkemysten esiin tuominen tohtoreiden monimuotoisista uramahdollisuuksista. Tapaamisten teemoina voisivat olla esimerkiksi yrittäjyys, asiantuntijuus ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen. Ajatus urakahvilasta syntyi keväällä 2021 olleessa työelämäprofessoritapaamisessa ja silloin nähtiin, että kahvilaa voisivat vetää mm. Lapin yliopiston työelämäprofessorit.

Ensimmäinen urakahvila järjestettiin etäyhteydellä joulukuussa 2021. Tapahtuman teemana oli yrittäjyysaiheinen “Self-employment and entrepreneurship as considerable career options”. Teemaa pidettiin tärkeänä, sillä yrittäjyyden ja itsensä työllistämisen näkökulma on vielä alie-

Kuva 1. PhD Career Café -tapaamisten bannerikuva.

dustettuna tohtorikoulutuksessa, vaikkakin tulevaisuuden kannalta myös se on potentiaalinen väylä oman asiantuntemuksen jakamiseen eri yhteyksissä.

Järjestyksessään toinen Career café -tapaaminen järjestettiin niinikään etäyhteydellä maaliskuussa 2022, teemalla ”Digital society and career competences of PhD graduates”. Career café -tapahtuma sai erityisen hyvän näkyvyyden osana Lapin yliopiston vuosijuhlaviikon ohjelmaa. Kolmas urakahvila järjestetään syksyllä 2022 ja sen teemana on tieto- ja yksityisyydensuoja tekoälyteknologian ja digitaalisten urataitojen soveltaminen.

Career café -toiminta on väitöskirjatutkijoille mahdollisuus tutustua tohtorina työelämässä toimiviin henkilöihin ja kuulla heidän työkokemuksistaan sekä tunnistaa omaa jatkotutkimuksen kehittämää erityisosaamistaan. Kyseessä on ensimmäisiä pysyväksi toiminnaksi tarkoitettuja, Lapin yliopistossa järjestettyjä avauksia tohtorialumnien osallistamiseen.

Konseptissa etuna on matala kynnys liittyä mukaan tapahtumaan ja verkkovälitteisenä se on saavutettavissa sijainnista riippumatta. Teemat on tähän mennessä valikoitu sekä esiin nousseiden tarpeiden että puhujien omien intressien vuoropuheluna. Vielä ei ole kartoitettu, mistä teemoista väitöskirjatutkijat haluaisivat puheenvuoroja urakahveilla kuulla. Haasteena on, miten saada osallistujat sitoutumaan tapahtumaan aikana, jolloin on helppo ilmoittautua mukaan, mutta jättää tulematta. Myös osallistujien aktivointi itse tapaamisen aikana on tärkeää pohtia. Jonkin verran keskustelua on nyt herännyt kahdessa toteutuksessa ja tätä voitaisiin vielä vahvistaa.

PhD Career Café perustuu työelämäprofessoreiden tapaamisessa esiin nousseeseen aloitteeseen ja tukeen. Kahvilakonsepti on osoittautunut toimivaksi tavaksi herätellä väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelua, sillä se on mahdollistanut väitöskirjatutkijoiden ja tohtorialumnien vuoropuhelua sekä työelämäprofessoreiden osaamisen kiinnittämistä tutkijakoulun toimintaan. Uuden toimintatavan juurruttamiseksi on nähty vaivaa, mutta se on koettu arvokkaaksi, sillä väitöskirjatutkijoilla on ollut kiinnostusta osallistua toimintaan ja osallistujamäärä on kasvanut.

Hankkeen aikana käynnistetty *PhD Career Café* -toiminta ja kokoava viestintä urasuunnittelun mahdollisuuksista on yksittäisten toimijoiden varassa, ja käynnistetty toiminta perustuu pitkälti toimijoiden hyvään tahtoon ja aikeeseen yhteistyöstä. Career Café -toiminnasta on viisivuotinen yhteistyöaie, ja siihen perustuen tarkoituksena on järjestää urakahvilatapaamisia tulevaisuudessa kahdesti vuodessa. Tilannetta seurataan dynaamisesti, mutta viimeistään vuonna 2026 tilannetta tarkastellaan uudelleen. Toiminta sinällään on todettu hyväksi lisäarvoksi väitöskirjatutkijoiden ja yliopistoyhteisön palautteen perusteella.

Linkki urakahvilasivustolle: www.ulapland.fi/phdcareers

2.2 TOHTOS-hankkeen tuotokset opetustarjonnassa

TOHTOS – Tohtorikoulutuksen työelämäyhteyksien kehittäminen -hanke oli Tampereen yliopiston koordinoima hanke, jossa tuotetut opetusmateriaalit tukevat väitöskirjatutkijoiden mahdollisuuksia työllistyä myös muille kuin perinteisille akateemisille aloille. TOHTOS-materiaaleja on tarjottu kaikille suomalaisille yliopistoille hyödynnettäväksi. Materiaalit käytiin läpi ja niiden soveltuvuus Lapin yliopiston tutkijakoulun opetustarjontaan arvioitiin kunkin aihealueen asiantuntijan toimesta. Koska tutkijakoulu toimii verkostomaisesti koko yliopisto-

yhteisön tuella, jokaista aihealuetta varten etsittiin sopiva taho testaamaan materiaaleja sekä arvioimaan, kuinka niitä voisi parhaiten käyttää väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelun tukena tutkijakoulun tarjonnassa tai ylipäätään Lapin yliopiston tutkijakoulutuksen tukena.

Jokaista materiaalikokonaisuutta ei sellaisenaan siirretty tutkijakoulun toimintaan, sillä kaikille kokonaisuuksille ei löytynyt opettajaa. Selkein perustoimintaan hankkeen aikana integroitu kokonaisuus on Career planning for doctoral candidates -materiaali, jota sitäkin on räätälöity ja täydennetty Lapin yliopiston toimintakulttuuriin sopivaksi.

TOHTOS-hankkeen tuotoksia on integroitu osaksi opetustarjontaa seuraavasti:

- **Career Course for Doctoral Researchers -opintojakson materiaalit** ovat käytössä opetuksessa opintojaksolla Career planning for doctoral candidates. Opintojakson toteutuksesta on sovittu asiantuntijan kanssa vuosittaisena toteutuksena, ja yhteistyöaie on viisivuotinen.
- **Writing research grant proposals -materiaalit** arvioitiin talvella 2019–2020 tutkimusrahoituksen hankinnan asiantuntijan toimesta. Hän totesi materiaalit hyväiksi, ja opintojaksolle, jota hän opettaa, on integroitu mainittuja materiaaleja. Ne täydentävät TUKO1289 Research: from planning to impact / Tutkimuksen suunnittelusta vaikuttavuuteen -opintojakson sisältöä.
- **UraToh: Urasuunnittelua tohtorikoulutettaville – materiaalia ohjaajille ja koordinaattoreille -materiaalit** on välitetty väitöstutkimusten ohjaajille hyödynnettäviksi.
- **Interactive leadership skills -materiaalit** testattiin yliopistonlehtorin toimesta. Sopivan asiantuntijan etsintä opintojakson opettajaksi on käynnissä.
- **Business skills for doctoral candidates -materiaaleja** ei ole toistaiseksi integroitu tutkijakoulun opetukseen. Yliopistoyhteisössä käydyn keskustelun perusteella business-termiä ei ole koettu erityisen mielekkäänä humanistispainotteisessa yliopistossamme, joten näitä materiaaleja tulisi räätälöidä toisenlaisen profiilin kautta. Tavoitteena on mahdollistaa itseopiskelumahdollisuus tälle opintojaksolle (self-study online course), jotta aiheesta innostuneet väitöskirjatutkijat saavat selkeän väylän kurssin suorittamiselle. Opintojaksolle tarvitaan kuitenkin vastuuhenkilö Lapin yliopistosta.
- **Project management -materiaaleja** ei ole vielä integroitu tutkijakoulun toimintaan. Tavoitteena on mahdollistaa itseopiskelumahdollisuus tälle opintojaksolle (self-study online course), jotta aiheesta innostuneet väitöskirjatutkijat saavat selkeän väylän kurssin suorittamiselle. Opintojaksolle tarvitaan kuitenkin vastuuhenkilö Lapin yliopistosta.

TOHTOS-materiaalit ovat valmiita kokonaisuuksia, jotka sisältävät väitöskirjatutkijoille oleellista tietoa urasuunnitteluun. Sellaisenaan mitään kokonaisuutta ei kuitenkaan ole integroitu, vaan sisällöt täydentävät jo olemassa olevaa tarjontaa tai Career planning for doctoral candidates -opintojakson tapauksessa TOHTOS-materiaali on pitkälti käytössä sellaisenaan, mutta sitä on täydennetty huomattavasti opintojakson opettajan toimesta.

2.3 Viestintää muiden organisaatioiden järjestämistä, tohtoreiden työelämää tukevista toimista

Yhtenä potentiaalisena kehityskohteenä tohtorikoulutuksen työelämävalmiuksien parantamiseksi *PhD work* -hankkeessa nähtiin väitöskirjatutkijoiden tietoisuuden lisääminen eri organisaatioiden tarjoamasta tiedosta ja toiminnasta liittyen tohtoreiden työelämään. Viestintää PoDoCo (PostDocs in Companies) -ohjelmasta oli toteutettu jo ennen hanketta, mutta hankkeen myötä siitä viestiminen ja PoDoCo-yhteistyön tiivistäminen myös organisaatiotasolla käynnistettiin. PoDoCo-ohjelmassa pyritään tukemaan vasta valmistuneiden tohtoreiden omaan toimintaan perustuvaa verkostoitumista ja työllistymistä yrityksiin.

PoDoCo (PostDocs in Companies) -ohjelman hauista on viestitty yliopistoyhteisössä eri välinein, ja asiaa on myös käsitelty tutkimuksen kehittämistyöryhmässä (TUKERY). Syksyllä 2019 PoDoCo-ohjelman edustaja vieraili TUKERY:n kokouksessa sekä piti avoimen tilaisuuden väitöskirjatutkijoille. Toimenpide on edistänyt väitöskirjatutkijoiden tietoisuutta mahdollisuuksista työskennellä yrityksissä tohtoriksi valmistumisen jälkeen. Viestintää PoDoCo-ohjelmasta jatketaan, ja samalla seurataan, onko Lapin yliopistosta tullut hakijoita ohjelmaan. PoDoCo-verkkosivu: [Home - PoDoCo - Post Docs in Companies](#)

Lisäksi hanke kokosi ja välitti tietoa väitöskirjatutkijoille useista tilaisuuksista, jotka liittyvät tohtoreiden työskentelyyn yliopiston ulkopuolella. Näihin kuuluivat muun muassa Eurodoc Conference 2022 ~ Building a Bridge Between Research and Business (Eurodoc Conference 2022 ~ Building a Bridge Between Research and Business | Eurodoc), [Tuhansien urapolkujen tohtorit](#) (Tuhansien urapolkujen tohtorit 2.9.2021 – Tieteentekijät (tieteentekijat.fi)) ja [Career paths outside academia](#) (RSA Professional Development Webinar Series - RSA Main (regionals-tudies.org)). Tällaista viestintätoimintaa jatketaan hankkeen jälkeenkin. Toiminnan jatkumiseksi tarvitaan edelleen yhteisön hyvää tahtoa, mitä kautta tietoa tilaisuuksista ja julkaisuista jaetaan. Kokoava viestintätyö vaatii panostamista, ja urateemaan erityisen panostamisen jatkaminen kokoavana viestintänä ei ole mahdollista olemassa olevilla henkilöstöresursseilla.

3 Kokeilutaso: toimintaa on kokeiltu pilottina, jossa on potentiaalia jatkuvuuteen

Seuraavaksi esittelemme toimet, joita on kokeiltu pilottina, ja joissa on vahvaa potentiaalia jatkuvuuteen. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi tohtoritarinoiden tuottaminen sekä erilaisten, työelämään liittyvien tapahtumien järjestäminen ja niihin osallistuminen. Jatkuvuuden varmistamiseksi tarvitaan hahmottava pohdinta, mihin toimet yliopistoyhteisössä mielekkäästi sijoittuvat. Verkostomaisena yhteistyökumppanina tutkijakoulu voi olla tulevaisuuden toiminnassa mukana, mutta koko yliopistoa koskettava tohtorialumni- ja urasuunnittelutoiminta on mielletävissä osaksi myös muita kokonaisuuksia.

3.1 Tohtoritarinat

Viestinnän potentiaali tunnistettiin ja tiedostettiin jo hankkeen alkumetreillä, ja siksi tohtoreiden työskentelyä yliopiston ulkopuolisessa työelämässä tahdottiin kiteyttää lyhyiden videoiden muodossa. Videot nimettiin myöhemmin *Tohtoritarinoiksi*, ja niiden tavoitteena oli tuoda esiin tohtorialumnien urapolkujen moninaisuutta sekä sitä, millaista työskentely tohtorina yliopiston ulkopuolisessa työelämässä voi olla, ja millaista lisäarvoa tohtori voi tuoda yrityksiin, yhdistyksiin ja yliopiston ulkopuolisiin julkisiin organisaatioihin. Videoissa pyrittiin antamaan ääni tohtoreiden henkilökohtaisille kokemuksille. Neljä tohtoritarinaa julkaistiin joulukuun 2021 ja tammikuun 2022 aikana (kuva 2). Seuraavat neljä tohtoritarinaa valmistuivat kesäkuussa 2022 ja ne julkaistaan syyskauden 2022 alkaessa. Tohtoritarinoiden tohtorit työskentelevät yrityksissä, yhdistyksissä tai julkisella sektorilla yliopiston ulkopuolella ja ne kertovat haastatteluissaan väitöskirjan tekemisestä ja työstään. Videot tuotettiin ammattimaisesti käsikirjoituksesta alkaen ja valmiit videot ovat vapaasti nähtävillä upotettuina sisältöinä tutkijakoulun internetsivuilla ([Tutkijakoulu | Lapin yliopisto \(ulapland.fi\)](#)) ja suoraan myös YouTubessa.

Henkilöiltä, jotka ovat nähneet tohtoritarinat on tullut positiivista palautetta niistä. Myönteisenä on nähty muun muassa se, että videot kertovat henkilökohtaisen kokemuksen ja tuovat näkyväksi erilaisia puolia tohtorina työskentelystä. Kehittämiseksi mainittiin, että tulevaisuudessa kiinnostava näkemys olisi tohtorinuran alkuvaihe, esimerkiksi hankkeissa työskentelevien tilanteet.

Lapin yliopiston viestintäasiantuntija arvioi tohtoritarinoita ja hänen mukaansa videot olivat erittäin hyviä ja tyylikkäästi tehtyjä. Ne tavoittivat haastateltavan ihmisen persoonan ja välittivät hyvän tunnelman. Miellyttävästi paketoitua tietoa siitä, miksi tieteellä ja tutkimuksella on merkitystä, ja mitä se tarkoittaa tutkijalle henkilökohtaisella tasolla.

Kokonaisuutena videoissa on henkilökohtaisia näkökulmia työskentelyyn tohtorina ja ne osoittautuivat hyväksi tavaksi tuoda esiin näkemyksiä siitä, mitä työskentely tohtorina yliopiston ulkopuolisessa organisaatiossa voi olla sekä tohtorille että organisaatiolle. Videot kestävät aikaa

Kuva 2. Tammikuussa 2022 julkaistujen Tohtoritarinoiden tohtorit. Ylhäällä Heikki Huhtamäki ja Anne Ollila, alhaalla Maija Gellin ja Linus Schaaf ([Lapin yliopisto](#), [Uutiset 1.2.2022](#)).

ja niitä voidaan hyödyntää pitkään. Videoiden käsikirjoitukset, haastattelut, kuvaus ja leikkaus toteutettiin ammattilaisten toimesta, ja lopputuloksesta tuli kiinnostava sekä laadukas. Videoissa toteutetun mallin pohjalta on mahdollista tuottaa vastaavia videoita myöhemminkin, jos tarvetta ilmenee. Toistaiseksi kuitenkin Tohtoritarinoissa tulee tohtoreiden näkemyksiä esiin monipuolisesti, eikä välitöntä tarvetta uusien Tohtoritarinoiden tekemiseen tällä hetkellä ole.

3.2 Väitöskirjatutkijoiden työelämäpäivä

Attract Lapland -hanke ja *PhD work* -hanke järjestivät yhteistyössä työelämäpäivän väitöskirjatutkijoille keväällä 2022. Tapahtuma järjestettiin verkon välityksellä, ja päivän aikana kuultiin alustuksia suomalaisesta työelämästä, yritysten näkökulmasta, rahoituksesta ja palveluista yritystoiminnan käynnistämiseen. Päivän kieli oli englanti, jotta kotimaisten lisäksi myös kansainväliset väitöskirjatutkijat voivat osallistua. Osallistujat olivat taustoiltaan suomalaisia ja kansainvälisiä. Päivän aikana käyty keskustelu oli vuorovaikutteista ja jopa osallistujien työ- ja ura-ajattelua sparraavaa. Osallistujat kiittivät järjestäjiä päivästä, ja palaute sisällöstä kannusti järjestämään vastaavaa toimintaa tulevaisuudessa.

Vastaavan työelämäpäivän toteuttaminen pitkäjänteisesti toistuvana ja dynaamisesti kehitettävänä toimintana edellyttää kohdennettuja voimavaroja tai sopivan vastuutahon löytämistä. Toistaiseksi työelämäpäivän järjestelyille ei tutkijakoulussa ole hankkeen päätyttyä näköpiirissä jatkuvuutta.

3.3 Mätsis-rekrytointimessut

Työelämäasiantuntijoiden näkemyksiin tutustuttiin myös *Mätsis-rekrytointimessuilla* tammi-kuussa 2020 (kuva 3) ja 2021 (kuva 4). Toimenpiteen tavoitteena oli antaa yliopiston ulkopuolisessa työelämässä tohtoreina työskenteleville henkilöille mahdollisuus kertoa työstään ja tarjota foorumi työelämäasiantuntijoiden, väitöskirjatutkijoiden ja erilaisten organisaatioiden edustajien väliselle keskustelulle.

Kuva 3. Mätsis-rekrytointimessu 2021 ([Lapin yliopisto](#), [Uutiset 13.1.2021](#))

Kuva 4. Mätsis virtuaaliset rekrymessut ([Lapin yliopisto](#), [Uutiset 20.1.2022](#)).

Vuonna 2020 tilaisuuteen osallistuminen toteutettiin järjestämällä *Maistereiden ja tohtoreiden vahvuudet työelämässä* -paneeli yhteistyössä Lapin yliopiston ja Lapin ammattikorkeakoulun yhteisen Vahvuusperustaisen tulevaisuushajauksen kehittäminen – VAHTO -hankkeen kanssa. Paneelissa kuultiin kokemuksia yliopiston ulkopuoliseen työelämään liittyvistä urapoluista sekä siitä, millaista osaamista ja millaisia taitoja maisterit ja tohtorit työelämässään tarvitsevat, millaiseen työelämään heidän tutkintonsa ohjaavat, mitä työelämässä on odotettavissa sekä millaisia vahvuuksia ja millaista osaamista Lapin yliopistosta valmistuneet tuovat työmarkkinoille ja organisaatioihin.

Panelisteina toimivat kasvatustieteiden tohtori Satu Uusiautti, professori ja koulutusvara-rehtori Lapin yliopistosta, hallintotieteiden maisteri Antti Määttä, henkilöstöjohtaja Rovaniemen kaupungilta, filosofian tohtori, kasvatustieteiden maisteri Maija Gellin, ohjelmajohtaja Suomen sovittelufoorumi ry – Verso-ohjelmasta, yhteiskuntatieteiden tohtori Piritta Parkkari, TKI-asiantuntija Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Yrittäjyyskasvatushankkeesta, yhteiskuntatieteiden maisteri Krista Rautio, väitöskirjatutkija Lapin yliopistosta ja hallintotieteiden maisteri Henna Nätyinki, perusopiskelija Lapin yliopistosta ja jäsen Lapin yliopiston Laplandes LES -järjestössä ([Maistereiden ja tohtoreiden vahvuudet työelämässä -paneelikeskustelu 28.1. \(ulapland.fi\)](#)). Tapahtuma järjestettiin koronapandemian vuoksi etäyhteyksin ja paneelissa kävi noin 300 henkilöä.

Palautetta toimista Mätsis-rekrytointimessuilla ei järjestelmällisesti kerätty, mutta sitä saatiin spontaanisti. Palautteissa paneelin katsottiin olleen hyvä ja myönteistä oli muun muassa se, että panelistit edustivat monipuolisesti eri aloja.

Vuonna 2022 osallistuminen Mätsis-rekrytointimessuille toteutettiin kahdella työelämäasiiantuntijan puheenvuorolla. Asiantuntijoista toinen oli Lapin kauppakamarin toimitusjohtaja, kasvatustieteiden tohtori Liisa Ansala ja toinen oli Lapin yliopiston työelämäprofessori ja Swecon johtava asiantuntija, kauppatieteiden tohtori Nina Aarras. Ansalan esityksen otsikkona oli ”Tarvitaanko tohtoria elinkeinoelämässä?” ja Aarraksen ”Tohtorina työelämässä”. Lisäksi ennen puheenvuoroja hankkeen vastuullinen johtaja, tutkimusvararehtori Osmo Rätti toi Lapin yliopiston tervehdyksen ja nosti omassa puheenvuorossaan esiin myös tohtoreiden työskentelyyn yliopiston ulkopuolisessa työelämässä liittyviä asioita. Molempina vuosina hankkeella oli myös messuosasto, jossa kerrottiin hankkeeseen liittyvistä teemoista.

Pilottitoimena osallistuminen Mätsis-messuille osoittautui toimivaksi tavaksi tuoda esiin tohtoreiden työskentelyyn yliopiston ulkopuolella liittyviä asioita. Siinä on mahdollista tavoittaa suuri määrä ihmisiä, jotka olivat sekä väitöskirjatutkijoita että erilaisten organisaatioiden edustajia, joilla voi olla tarvetta rekrytoida tohtoreita. Mätsis-messut osoittautuivat myös foorumiksi, joka voi tavoittaa laajankin kuulijakunnan keskustelulle väitöskirjatutkijoiden urasuunnittelusta ja tohtoreiden työelämästä. Toimenpiteen jatkoa ajatellen hankkeen jälkeen on kuitenkin syytä huomioida, että toimenpiteen toteuttamiseen tarvitaan jonkin verran henkilöstöresursseja. Mikäli tapahtumaa jatketaan virtuaalisena, osallistumista voidaan mahdollisesti jatkaa jossain muodossa.

3.4 Yrityskahvit

PhD work -hankkeessa yhtenä potentiaalisena kehityskohteena tohtorikoulutuksen työelämävalmiuksien parantamiseksi nähtiin yrityskahvit. Niiden tavoitteena oli tarjota väitöskirjatutkijoille ja yrityksille tilaisuus verkostoitua ja keskustella esimerkiksi väitöskirjatutkijoiden tutkimusteemoista sekä yritysten tutkimukseen ja kehittämiseen liittyvistä tarpeista. Kemlin kaupunki järjestää säännöllisesti, muutaman kerran vuodessa Yrittäjien aamukahvit -tilaisuuksia ja hankkeen yrityskahvit järjestettiin osana tätä toiminnassa olevaa konseptia.

PhD work -hanke järjesti kaksi Yrittäjien aamukahvit -tilaisuutta yhteistyössä Kemlin kaupungin elinkeinopalveluiden hallinnoimien *Koronasta kasvuun* -hankkeen (ESR) ja *Työtä Kemistä* -hankkeen (ESR) kanssa, *PhD work* -hanke ja *Koronasta kasvuun* -hanke toteuttivat käytännön järjestelyt ohjelman toteutuksen osalta ja *Työtä Kemistä* -hanke vastasi kahvien tilajärjestelyistä Kemlin Pointti-tilassa. Ensimmäinen tilaisuuksista oli helmikuussa (kuva 5) ja toinen kesäkuussa (kuva 6) 2022.

Hyvä yrittäjä,

Yrittäjien virtuaaliset aamukahvit
tiistaina 8.2. klo 8:30–9:30
Teams-yhteydellä.

Tervetuloa kuuntelemaan Lapin yliopiston väitöskirjatutkijoiden mielenkiintoisia esityksiä ajankohtaisista tutkimusaiheista.

Väitöskirjatutkija Juho Kähkönen:
Ilmastonmuutos, arktisen alueen matkailu ja oikeudenmukainen siirtymä.

Väitöskirjatutkija Samuel Salovaara:
Digitaalisen hyvinvointitiedon hyödyntäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa – taipuvatko tietojärjestelmät johtamisen tueksi?

Tule mukaan keskustelemaan, verkostoitumaan ja kertomaan omia kuulumisiasi.
Pääset mukaan tilaisuuteen Pointin Facebookin kautta, jossa linkki Teams-istuntoon.
Lisätietoja Juha Simonaho, puh. 040 664 0313

Tervetuloa!

Projektikoordinaattori Juha Simonaho
+358 40 664 0313

Koronasta kasvuun –hanke (ESR)
Kemin kaupunki, elinkeinopalvelut

Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen –hanke (ESR)
Tutkijakoulu, Lapin yliopisto

Kuva 5. Kutsu Yrittäjien aamukahvit -tilaisuuteen 8.2.2022 (Kemin kaupungin elinkeinopalvelut, *Koronasta kasvuun* -hanke (ESR)).

YRITTÄJIEN AAMUKAHVIT

Yrittäjien aamukahvit tiistaina 7.6. klo 8:30-9:30 Pointissa

Tervetuloa kuuntelemaan ja keskustelemaan Lapin yliopiston ajankohtaisista tutkimusaiheista:

- Väitöskirjatutkija Krista Rautio: Työnjohtajien työssä menestymisestä rakennusallalla
- Väitöskirjatutkija Henna Väättäinen: Kuuluvatko tunteet työpaikalle - Johtaminen ja sosiaalinen pääoma
- Tohtori Kalle Vihtari: Uraohjauksen mahdollisuudet aikuisille

Tule kahvittelemaan paikan päälle Pointtiin tai osallistu tilaisuuteen Teamsin kautta. Teams-linkin löydät Pointti Kemian Facebook sivuilta.

Lapin yliopiston tutkijakoulu, Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen -hanke (ESR)

Työtä Kemissä –hanke (ESR)

Kuva 6. Kutsu Yrittäjien aamukahvit -tilaisuuteen 7.6.2022. (Kemin kaupungin elinkeinopalvelut, Koronasta kasvuun -hanke (ESR)).

Kemin kaupungin järjestämät Yrittäjien aamukahvit -tapaamiset on ollut tapana järjestää lähitapaamisina. Helmikuussa ollut tilaisuus järjestettiin kuitenkin etäyhteydellä ja kesäkuussa ollut tilaisuus koronapandemian helpotuttua sekä etäyhteydellä että paikan päällä Kemissä. Vaikka tilaisuus oli osa Kemin kaupungin Yrittäjien aamukahvit –sarjaa, se ei ollut tarkoitettu vain kemiläisille toimijoille vaan tilaisuus oli avoin kaikille.

Kaksi väitöskirjatutkijaa esitteli tutkimustaan helmikuussa olleessa tilaisuudessa. Toinen heistä kertoi väitöskirjatutkimuksestaan otsikolla ”Ilmastomuutos, arktisen alueen matkailu ja oikeudenmukainen siirtymä” ja toisen väitöskirjatutkijan esityksen otsikko oli ”Digitaalisen hyvinvointitiedon hyödyntäminen sosiaali- ja terveydenhuollossa – taipuvatko tietojärjestelmät johtamisen tueksi?” Esiintyjien ja kahden muun väitöskirjatutkijan lisäksi tilaisuuteen osallistui henkilöitä Lapin TE-palveluista ja Kemin kaupungin työllisyyspalveluista, matkailuhankkeista ja sosiaali- ja terveysalan hankkeista. Heistä yksi oli myös sivutoiminen matkailualan yrittäjä.

Seuraavilla yrittäjien aamukahveilla esityksen piti kaksi väitöskirjatutkijaa sekä yksi hiljattain tohtoroitunut henkilö. Väitöskirjatutkijoista ensimmäisen esityksen aiheena oli Työnjohtajien työssä menestyminen rakennusallalla, ja toinen piti esityksensä aiheesta Kuuluvatko tunteet työpaikalle – Johtaminen ja sosiaalinen pääoma. Tohtorialumnin esityksen aiheena oli Uraohjauksen mahdollisuudet aikuisille. Esiintyjien lisäksi kesäkuussa olleilla kahveilla oli osallistujia Lapin TE-toimistosta, koulutuskuntayhtymä Redusta sekä Kemin kaupungin työllisyyspalveluista ja elinkeinopalveluista. Mukana myös tällä kertaa oli sivutoiminen yrittäjä.

Yrityskahveille osallistuneet sopivat hyvin taustaorganisaatioiltaan yrityskahvien teemoihin ja he olivat kiinnostuneita tilaisuuksissa käsiteltävistä asioista. Niinpä myös keskustelu tilaisuuksissa oli aktiivista.

Yrittäjien aamukahveilla esityksensä pitäneiltä väitöskirjatutkijoilta saaduissa palautteissa mainittiin, että tilaisuus oli mielenkiintoinen ja nähtiin hyvänä se, että tutkijakoulu on ottanut käyttöönsä uusia toimintatapoja. Lisäksi mainittiin, että on hienoa, kun tutkimuksesta halutaan kuulla ja tutkimuksesta kertominen koettiin tärkeänä sekä mukavana. Esiintyjien olisi mielekästä kuulla etukäteen, ketä tilaisuuteen osallistuu, jotta esitystä voisi suunnitella kuulijakunnalle sopivaksi. Yrittäjien aamukahveilla ei kuitenkaan ole ennakoilmoittautumista, koska osallistumiskynnys on pyritty pitämään ymmärrettävästi mahdollisimman matalana. Jos yrityskahveja järjestetään jatkossa, ennakoilmoittautumistakin voi olla hyvä mahdollisuuksien mukaan harkita. Lisäksi väitöskirjatutkijoiden palautteessa mainittiin, että olisi mielenkiintoista kuulla enemmän elinkeinoelämän tutkimustarpeista, ja siihen on hyvä kiinnittää huomiota, mikäli vastaavia tilaisuuksia järjestetään jatkossa.

Tilaisuuksien järjestäjien, *Koronasta kasvuun* -hankkeen ja *PhD work* -hankkeen näkökulmasta tilaisuuksissa olleet esitykset olivat mielenkiintoisia ja käyty keskustelu oli hyvää. Myös osallis-
tujilta tullut palaute oli positiivista. Myönteisenä nähtiin viimeisimmän tutkimustiedon saaminen, joka koettiin tärkeäksi. Hyväksi koettiin myös se, että tällaista yhteistyötä Lapin yliopiston kanssa järjestetään myöhemmin.

Järjestäjien yhteistyö tilaisuuksien järjestämisessä toimi hyvin, ja luodut yhteistyön rakenteet nähtiin tärkeinä ylläpitää jatkossakin, jotta väitöskirjatutkijoiden ja elinkeinoelämän välistä verkostoitumista ja yhteyksien rakentamista voidaan tukea myös tällä tavalla. Yhteistyön jatkaminen hankkeen pilottitoimena toteutetussa muodossa vaatisi lisäresursseja mutta yhteistyötä jatketaan niin, että *Koronasta kasvuun* -hanke lähettää Lapin yliopiston tutkijakouluun kutsun aamukahveille jatkossakin välitettäväksi väitöskirjatutkijoille silloin, kun kahvien teema sopii myös väitöskirjatutkijoille.

Toteutusmuotona kunnan järjestämille yrityskahveille osallistuminen oli toimiva. Se on käytäntönä alueen toimijoille entuudestaan tuttu, ja rakenne tapahtuman toteutukseen on valmiina. Vastaavia käytäntöjä elinkeinoelämän toimijoiden tapaamiseen on muissakin kunnissa ja mahdollisesti myös yrittäjäjärjestöillä, joten yhteistyötä on tarvittaessa mahdollista laajentaa Kemian kaupungin lisäksi myös muualle.

4 Toimintamalli väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelun ja yliopiston ulkopuolisten työelämäyhteysien kehittämiseen

Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen (PhD work) -hankkeen tavoitteena on ollut luoda ja juurruttaa yliopiston toimintaan sellaisia tutkijakoulutuksen muotoja, toimintamalleja, käytänteitä ja palveluita, jotka edesauttavat tohtoreiden työllistymistä yliopiston ulkopuolelle sekä rakentavat vahvempaa vuorovaikutusta akateemisen sektorin ja yliopiston ulkopuolisen työelämän välille. Tavoitteisiin on hankkeen toimenpiteillä pyritty vastaamaan monipuolisesti. Toimenpiteet ovat lomittuneet keskenään muodostaen kokonaisuuden, jolla on tähdätty väitöskirjatutkijoiden urakehityksen tukemiseen eri tavoin ja tuomaan tulevien tohtoreiden osaaminen yliopiston ulkopuolisen yhteiskunnan käyttöön nykyistä kattavammin.

Hankkeen alkuvaiheessa kerättiin myös väitöskirjatutkijoiden näkemyksiä jatko-opintojen kehittämisestä. Vuonna 2019 hanke toteutti yhteistyössä tutkijakoulun uudistamisryhmän kanssa Lapin yliopiston väitöskirjatutkijoille kyselyn, jossa tiedusteltiin, mitä väitöskirjatutkijat tavoittelevat tohtorintutkinnolla, millaista osaamista väitöskirjan tekeminen heissä vahvistaa, millaista opetusta he ajattelevat tarvitsevansa osana tohtorintutkinnon suorittamista sekä millaista osaamista he arvioivat tarvitsevansa tohtorintutkinnon jälkeisessä työelämässä. Kyselyyn saatuja vastauksia on huomioitu toimenpiteitä suunniteltaessa. Väitöskirjatutkijoiden näkemyksiä on hyvä selvittää jatkossakin erilaisten osallistavien vuoropuheluväylien kautta, jolloin myös implisiittiset palautteen muodot voivat päästä paremmin esiin.

*Väitöskirjatutkijoiden
näkemyksiä on hyvä
selvittää jatkossakin
erilaisten osallistavien
vuoropuheluväylien kautta.*

Urasuunnitteluajattelua on herätelty hankkeen toimenpiteillä, jotka hankkeen aikana on todettu tärkeiksi, ja jotka on haluttu sisällyttää osaksi tutkijakoulun opetussuunnitelmaa. Näihin sisältyvät opintojaksot *Career planning for doctoral candidates*, *Tutkimuksen ja työelämän rajapintoja* ja *Väitöskirjatutkijan työ- ja asiantuntijaharjoittelu*. Myös opintojaksoon *Orientation day for doctoral candidates* tuotiin ura-ajattelua aiempaa vahvemmin mukaan. Lisäksi TOHTOS-hankkeen materiaaleja on osittain integroitu tutkijakoulun opetustarjontaan. Tohtoreiden sijoittumista työelämään tarkastellaan säännöllisesti *Aarresaari -uraseurannan* tuloksia hyödyntäen ja tarvittaessa tehdään muutoksia käytäntöihin.

Vakiintuneiden, opetussuunnitelmaan sisältyvien toimien lisäksi hankkeen aikana toteutettiin toimenpiteitä, jotka havaittiin hyviksi, mutta niitä ei ole vakiinnutettu tutkijakoulun toimintaan. Tällaisiin toimenpiteisiin kuuluu *PhD Career Café*, joka on ollut tärkeä uusi avaus väitöskirjatutkijoiden, tohtorialumnien ja työelämäprofessoreiden yhteisenä keskustelufoorumina ja kohtaamispaikkana. PhD Career Café -toimintaa aiotaan toteuttaa myös jatkossa. Lisäksi jatketaan viestintää eri organisaatioiden järjestämistä toimenpiteistä, jotka tukevat väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelua. Toimintaan ei ole kuitenkaan perusvoimavaroista irrotettavissa strategista, kokoavaa viestintämahdollisuutta eli viestintä aiheesta on näillä näkymin sattumanvaraisempaa kuin väitöskirjatutkijoiden yhteisö ehkäpä toivoisi tai jopa tarvitsisi.

Lisäksi hankkeen aikana tuotettiin muitakin uusia toimenpiteitä, ja ne kaikki olivat hyödyllisiä, mutta ne eivät sellaisinaan jatku hankkeen jälkeen. Näihin toimenpiteisiin kuuluu esimerkiksi uusien *Tohtoritarinoiden* tuottaminen, joka toi tohtorialumnien näkemyksiä työelämästä esiin henkilökohtaisesti. Tohtoritarinoissa tuotettiin toimintamalli, johon pohjautuen Tohtoritarinoita voidaan tehdä jatkossa lisää tarvittaessa. Toisena tällaisena toimenpiteenä toteutettiin yhteistyönä toisen hankkeen kanssa *Väitöskirjatutkijoiden työelämäpäivä*, jossa tuotiin esiin käytännön toimenpiteitä tohtoreiden ura-asioiden järjestelyyn. Toimenpiteen jatkaminen hankkeen jälkeen kuitenkin vaatisi henkilöstöresursseja eikä tarvetta toimenpiteen jatkamiselle toistaiseksi nähdä. Kolmas kokeiltu toimenpide oli osallistuminen *Mätsis-rekrytointimessuille*. Toimintansa jo vakiinnuttaneet messut osoittautuivat hyväksi foorumiksi nostaa esiin eri tavoin myös tohtoreiden työelämään liittyviä näkemyksiä ja se mahdollisti näkyvyyden konkreettisesti myös työnantajille. Toimenpiteen jatkaminen vaatisi kuitenkin henkilöstöresursseja, joita ainakaan toistaiseksi ei ole mahdollista toimenpiteeseen sijoittaa. Toimintamallina osallistuminen Mätsis-messuille todettiin toimivaksi, ja se voidaan tarvittaessa ottaa käyttöön myöhemmin. Neljäntenä kokeilutoimenpiteenä olivat *Yrittäjien aamukahvit*, jotka toteutettiin yhteistyössä Kemian kaupungin hankkeen kanssa. Toimenpide osoittautui hyväksi keinoksi väitöskirjatutkijoille kertoa tutkimuksesta, ja se antoi yliopiston ulkopuolisen työelämän toimijoille mahdollisuuden kuulla ajankohtaisesta tutkimuksesta. Toimenpide oli myös hyvä tapa verkostoitua hyödyntämällä olemassa olevaa ja toimivaa Yrittäjien aamukahvit -konseptia, ja käytäntöä on mahdollisuus laajentaa myös muiden toimijoiden vastaaviin tilaisuuksiin. Kuitenkin myös tämän toimenpiteen toteutus sellaisenaan vaatisi lisäresursseja. Toiminta jatkuu siinä muodossa, että hanke, joka Kemian kaupungilla Yrittäjien aamukahveja järjestää, välittää Lapin yliopiston tutkijakoulun kautta väitöskirjatutkijoille tietoa tulevista Yrittäjien aamukahveista silloin, kun niiden teemat sopisivat myös väitöskirjatutkijoille. Näin väitöskirjatutkijat voivat halutessaan osallistua Yrittäjien aamukahveille myös jatkossa.

Kokonaisuutena tutkijakoulun toimintaan on juurrutettu useita uusia toimia, jotka tukevat väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelua ja verkostoitumista sekä nostavat tulevia tohtoreita työntekijöinä enemmän yritysten, yhdistysten ja julkisten organisaatioiden tietoisuuteen. Lisäksi on testattu useita toimia, jotka on todettu toimiviksi ja mahdollisiksi ottaa käyttöön myöhemmin, mikäli tarvetta ja resursseja siihen on.

Tutkijakoulun toimintaan vakiinnutetut toimet

- Career planning for doctoral candidates
- Tutkimuksen ja työelämän rajapintoja
- Orientation day for doctoral candidates (päivitettyinä)
- Väitöskirjatutkijan työ- ja asiantuntijaharjoittelu
- Aarresaari-verkoston valtakunnallisen uraseurantakyselyn tulosten hyödyntäminen

Pilotoitua ja käynnistettyä toimintaa, joka jatkuu mutta ei ole tutkijakoulun toimintaan vakiinnutettua

- PhD Career Café
- TOHTOS-hankkeiden tuotokset opetustarjonnassa
- Viestintää muiden organisaatioiden järjestämästä toiminnasta

Toimia on kokeiltu ja todettu potentiaalisiksi toiminnan jatkamiseen tarvittaessa myöhemmin

- Yrityskahvit
- Mätsis-rekrytointimessut
- Tohtoritarinat
- Väitöskirjatutkijoiden työelämäpäivä

Kuva 7. Suositus toimintamalliksi

Lopuksi

Vuosien 2019–2022 aikana Lapin yliopiston tutkijakoulussa on *Työelämäyhteistyötä strategiseen tutkijakoulutukseen (PhD work)* -hankkeen toimintaan pohjautuen rakennettu uusia avauksia väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelun esiin nostamiseen jatko-opintojen alkuvaiheesta lähtien. Samalla on tuotu yhteiskunnallista näkyvyyttä tohtoreiden työskentelyyn laaja-alaisesti myös akateemisen maailman ulkopuolella ja selkiytetty, mitä tohtorin työskentely yrityksessä, yhdistyksessä ja julkisella sektorilla voi organisatioihin antaa. Hanke on toimenpiteissään ollut myös toteuttamassa yliopiston niin sanottua kolmatta tehtävää, eli yhteiskunnallista vuorovaikutusta ja vaikuttavuutta. Jatko-opintoja suorittamalla väitöskirjatutkija hankkii itselleen konkreettisia taitoja, joista on hyötyä monenlaisissa työtehtävissä myös yliopiston ulkopuolella.

Vastaavaa toimintamallin kehittämistä tulevaisuudessa jostain muusta ajankohtaisesta kehittämisteemasta päin voidaan mahdollisesti toteuttaa uuden hankkeen tuella. Uusien kehittämishankkeiden voi olla mielekästä keskittyä EUA-CDE-verkoston ja kansallisen tohtorikoulutusverkoston linjauksiin tutkijakoulujen roolista tulevaisuudessa.

PhD work -hankkeen kehittämistoimien aikana tutkijakoulun ja uuden tohtoriohjelman toiminnan arjessa kävi hyvin selväksi, että koko Lapin yliopistoa koskettavan tutkijakoulun toimintaa vahvistamaan tarvitaan toteuttaja, joka linjaa ja kehittää edelleen tutkijakoulun roolia eurooppalaisiin standardeihin vertautuen. Saman toimijan on hyvä kehittää ohjaustoimintaa yli tiedekuntarajojen, sillä ohjaajien vuoropuhelun merkitystä myöskään väitöskirjatutkijoiden ura-ajattelun tukemisen näkökulmasta ei tule väheksyä. Lisäksi hankkeen aikana todettiin, että väitöskirjatutkijoiden asemaa ja mahdollisuutta toimia aktiivisena osana tutkimusyhteisöä on hyvä vahvistaa, sillä muutoin esimerkiksi palautteen implisiittiset muodot eivät tule esiin. Tulevaisuuden kehittäminen siis edellyttää koko yliopistoa koskettavan tutkijakoulun toimintaa vahvistavaa toteuttajaa. Tarvittava resursointi dokumentoitiin pitkäjänteisesti esityksen muotoon vuosien 2021 ja 2022 aikana yliopistoyhteisöä osallistamalla. Esitys tutkijakoulun akateemisen johtajan tehtävästä esiteltiin tutkimuksen kehittämistyöryhmässä (TUKERY) toukuussa 2022, ja kehittämistyöryhmä kannatti asiaa yksimielisesti.

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli ryhdistää työelämäprofessoritoimintaa ja kutsua heitä mukaan tutkijakoulutuksen työelämäyhteyksien rakentamiseen sekä hyödyntää heidän verkostojaan. Hankkeen aikana saavutettiin mainittuja tavoitteita, joskin työelämäprofessoreiden verkostot ovat toistaiseksi hyödyntämätön potentiaali tutkijakoulutuksessa. Myös tähän alueeseen olisi mielekästä suunnata kehittämistyötä jatkossa.

PhD work -hanke tuki monin tavoin Lapin yliopiston tutkijakoulun toimintamallin kehittämistyötä väitöskirjatutkijoiden työelämävalmiuksien parantamiseksi ja työelämäyhteistyön vahvistamiseksi. Monia toimenpiteitä onnistuttiin vakiinnuttamaan tutkijakoulun toimintaan. Lisäksi se mahdollisti suuntaviivojen hahmottamisen mahdollisille tulevaisuuden kehittämistoimille. Osa pilotoiduista toimista osoittautui lupaaviksi ja toteuttamiskelpoisiksi tulevaisuudessa, mutta ne vaativat vielä tarkastelua sijoittumisensa osalta.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto